

Länsstyrelsen
Västmanlands län

VATTENMYNDIGHETEN

Havs
och Vatten
myndigheten

Fria vandringsvägar för fisk – skiljelinjer och samsyn

Intervjuer med länsstyrelser, intresseorganisationer och verksamhetsutövare

Författare: Jonas Berglind, Vattenmyndigheten i Norra Östersjöns vattendistrikt

LÄNSSTYRELSENS RAPPORTSERIE

Rapport 2018:11

Titel: Fria vandringsvägar för fisk – skiljelinjer och samsyn? Intervjuer med länsstyrelser, intresseorganisationer och verksamhetsutövare
Författare: Jonas Berglind
Länsstyrelsen i Västmanlands Län
Vattenmyndigheten/LIFE IP Rich Waters
Rapporten är framtagen inom projektet LIFE IP Rich Waters, med stöd av EU:s LIFE-program och Havs- och vattenmyndigheten.
Dnr: 537-5526-18

www.richwaters.se

Förord

De kommande åren kommer många vandringshinder att åtgärdas runt om i Norra Östersjöns vattendistrikt. Det kommer att kosta pengar för verksamhetsutövarna och ta mycket tid i anspråk för länsstyrelserna. Länsstyrelsernas arbete behöver därför effektiviseras och bedrivs rimligt lika över länsgränserna vad gäller bemötande, arbetsmetoder, bedömningsgrunder och prioriteringsmodeller.

Aldrig tidigare har ett samlat grepp tagits runt hur länsstyrelserna i Norra Östersjöns vattendistrikt arbetar med frågan om fria vandringsvägar för fisk. Denna rapport sammanfattar hur myndighetspersoner, verksamhetsutövare och andra berörda ser på situationen utan att värdera enskildas eller grupperns åsikter. Förhoppningsvis kommer erfarenheterna och slutsatserna från denna studie att stärka det fortsatta arbetet och leda till ökad samverkan.

Länsstyrelserna arbetar för att nå riksdagens miljömål om levande sjöar och vattendrag samt för att följa miljö kvalitetsnormer för vatten. För att nå både miljömål och normer behöver arbetet med att åtgärda vandringshinder intensifieras och utvecklas i samråd med verksamhetsutövarna.

Denna rapport redogör för en intervjustudie genomförd under höst/vinter 2017/2018 som en del i projektet LIFE IP Rich Waters.

Mats Wallin

Vattenvårdsdirektör, Norra Östersjöns vattendistrikt

Ordförande i styrgruppen, LIFE IP Rich Waters

Innehåll

Sammanfattning	4
1 Inledning	5
1.1 Vandringshinder engagerar.....	5
2 Genomförande av studien.....	7
2.1 Metod.....	7
2.2 Deltagare i studien	7
2.2.1 Länsstyrelsepersonal.....	7
2.2.2 Vattenorganisationer.....	8
2.2.3 Intresseorganisationer	8
2.2.4 Vattenkraftbolag.....	8
2.3 Enkäterna och analys av resultatet	8
3 Resultat	10
3.1 Allmänt vandringshinder.....	10
3.1.1 Länsstyrelsepersonal.....	10
3.1.2 Intresseorganisationer	10
3.1.3 Vattenorganisationer.....	11
3.1.4 Kraftbolag	11
3.2 Arbetsätt, länsstyrelserna	12
3.2.1 Länsstyrelsepersonal.....	12
3.2.2 Intresseorganisationer	13
3.2.3 Vattenorganisationer.....	13
3.2.4 Kraftbolag	14
3.3 Arbetsätt, andra myndigheter	14
3.3.1 Länsstyrelsepersonal.....	14
3.3.2 Intresseorganisationer	16
3.3.3 Vattenorganisationer.....	16
3.3.4 Kraftbolag	17
3.4 Relation och uppfattning om verksamhetsutövare, intresseorganisation, media etc.....	18
3.4.1 Länsstyrelsepersonal.....	18
3.4.2 Intresseorganisationer	18
3.4.3 Vattenorganisationer.....	18
3.4.4 Kraftbolag	18
3.5 Slutligen – vägen framåt	19
3.5.1 Länsstyrelsepersonal.....	19
3.5.2 Intresseorganisationer	19
3.5.3 Vattenorganisationer.....	20
3.5.4 Kraftbolag	20
4 Diskussion och analys	21
4.1 Allmänt vandringshinder.....	21
4.2 Arbetsätt, länsstyrelserna	21
4.3 Arbetsätt, andra myndigheter	22
4.4 Relation och uppfattning om verksamhetsutövare, intresseorganisation, media etc.....	22
4.5 Slutligen – vägen framåt	22
5 Potentiell förbättring och utveckling av studien	23
5.1 Felkällor och begränsningar	23
5.2 Utvecklingsmöjligheter	23
6 Slutsats	24
6.1 Identifierade nyckelfrågor.....	24
6.1.1 Samverkan över länsgränserna	24
6.1.2 Likabehandling av verksamhetsutövare.....	24
6.1.3 Kartläggning och förslag till förbättringar av ärendeflöden	25
6.1.4 Information och rådgivning.....	25

Bilaga 1, Bakgrundsbrev till alla deltagande.....	26
Bilaga 2, Intervjufrågor, länsstyrelsepersonal	28
Bilaga 3, Intervjufrågor, intresseorganisationer	35
Bilaga 4, Intervjufrågor, vattenorganisationer	40
Bilaga 5, Intervjufrågor, branschen.....	45

Sammanfattning

Denna intervjustudie är genomförd som en del i EU-projektet LIFE IP Rich Waters. Syftet med projektet är att öka åtgärdstakten i våra vattendrag, sjöar, grundvatten och kustvatten så att de uppnår god status enligt EU:s vattendirektiv. Projektet fokuserar på fyra temaområden; vattenplanering, övergödning, miljögifter och konnektivitet.

Inom temat konnektivitet finns tre delprojekt. Två handlar om fysiska åtgärder i vattenmiljön och ett är av mer administrativ karaktär och syftar till att ta fram gemensamma och väl fungerande arbetssätt för åtgärdande av vandringshinder inom Norra Östersjöns vattendistrikt. En viktig del i det arbetet är att ta reda på vilka frågor som är viktigast att fokusera på för att så många vandringshinder som möjligt ska åtgärdas på bästa möjliga vis, även ur verksamhetsutövarens och dammägarens perspektiv. För att få en så bred bild som möjligt av detta har en intervjustudie genomförts i syfte att belysa alla aspekter av just åtgärdande av vandringshinder.

Många av de vattenmiljöer som är föremål för åtgärder har en lång historia av mänsklig påverkan. En del av dessa är värdefulla kulturmiljöer som vittnar om vår samhällsutveckling och vars verksamhet har bidragit till det välstånd vi idag åtnjuter. I andra vågskålen ligger den påverkan på livsmiljöerna i våra vatten som vandringshinder orsakar. Arter som behöver simma upp- och nedströms för att kunna leka hindras att göra det om det är dammar, vattenkraftverk eller vägtrummor i vägen. Samarbetet mellan vattenverksamhet och kulturmiljö behöver enligt de intervjuade förbättras. I dagsläget uppstår det ganska ofta målkonflikter som tar energi och tid från både arbetet med vattenverksamhet och kulturmiljöer på myndigheten.

Nästan alla deltagare (länsstyrelser, intresseorganisationer och vattenförbund) i studien anser att länsstyrelserna behöver samlas kring rimligt lika arbetsmetoder, prioriteringsmodeller och bedömningsnivåer. Det råder idag enligt de intervjuade, en ganska stor spridning över länsgränserna vad gäller hur verksamhetsutövare kontaktas, blir bemötta och bedömda.

Resultatet av studien är i mångt och mycket en bekräftelse av vad många inblandade anat och trott. Men det är också ett resultat att kunna fastslå att bilden många har, delas i stort av de deltagande. Denna gemensamma bild av situationen, tillsammans med alla organisationers goda vilja att jobba framåt ger bra förutsättningar för det fortsatta arbetet i projektet. Rich Waters kommer att fylla en stor och viktig funktion att bidra till samordning mellan olika aktiviteter i syfte att öka takten för åtgärdande av vandringshinder, även med beaktande av kulturmiljö, äganderätt och energiproduktion.

Nyckelfrågor för länsstyrelsernas arbete är, enligt intervjustudien:

- Samverkan över länsgränserna
- Likabehandling av verksamhetsutövare
- Kartläggning och förslag till förbättringar av ärendeflöden
- Information och rådgivning till dammägare

1 Inledning

Denna intervjustudie är genomförd som en del i EU-projektet LIFE IP Rich Waters. Syftet med Rich Waters är att öka åtgärdstakten så att våra vattendrag, sjöar, grundvatten och kustvatten uppnår god status enligt EU:s vattendirektiv. Projektet i stort fokuserar på fyra huvudområden; vattenplanering, övergödning, miljögifter och konnektivitet (eller snarare bristande konnektivitet på grund av vandringshinder i vattendrag).

Inom temat konnektivitet finns tre delprojekt varav två handlar om fysiska åtgärder i vattenmiljö och ett som är av mer administrativ karaktär och syftar till att ta fram gemensamma och väl fungerande arbetssätt för åtgärdande av vandringshinder inom Norra Östersjöns vattendistrikt. Elkraftbranschen har fått nya förutsättningar i och med ny lagstiftning fr.o.m. januari 2019 och en förväntad åtgärdsfond vilket gör att elkraftsbranschen har sitt eget spår i åtgärdsarbetet.

En viktig del i arbetet är att ta reda på vilka frågor som är viktigast att fokusera på för att så många vandringshinder som möjligt ska kunna åtgärdas på bästa möjliga vis, även ur verksamhetsutövarens och/eller dammägarens perspektiv. För att få en så bred bild som möjligt av detta har en intervjustudie genomförts som syftar till att belysa alla aspekter av just åtgärdande av vandringshinder.

I det förberedande arbetet med formulering av frågor och urval av deltagare har en person från varje länsstyrelse (kallad projektgruppen) inom Norra Östersjöns vattendistrikt deltagit. Gruppen har bestått av Daniel Bergdahl, Örebro, Joel Berglund, Uppsala, Leena Tuomola, Södermanland, Martin Olgemar, Stockholm, Evelina Gallon, Västmanland samt Elin Jantze, Vattenmyndigheten Norra Östersjön. Jonas Berglind har varit projektledare, utfört studien och skrivit denna rapport.

Det ska poängteras att intervjustudien har ett kvalitativt upplägg utan anspråk på statistisk design som en mer kvantitativ undersökning kräver. Antal intervjuade inom vissa grupper är också relativt lågt vilket innebär att enskilda synpunkter kan få stort genomslag. I rapporten sammanfattas hur myndighetspersoner, verksamhetsutövare och andra berörda ser på situationen utan att värdera enskildas eller grupperns åsikter. I analysen av insamlat intervjumaterial går ändå att se tydliga samstämmigheter och även det motsatta i olika nyckelfrågor som underlag för en väg framåt i samverkan mellan myndigheter och i samverkan mellan myndigheter och verksamhetsutövare.

1.1 Vandringshinder engagerar

Det finns få saker inom vattenområdet i Sverige som engagerar så mycket som just åtgärdande av vandringshinder. Debatten har under de senaste åren varit ganska intensiv. Det beror sannolikt på att frågan innehåller så många olika beståndsdelar och dimensioner samt berör flera olika intressen. Ett vandringshinder består många gånger av en byggnad eller en anläggning som har spelat en viktig roll i människans utveckling på den aktuella platsen och som flera byar, orter och samhällen idag är uppbyggda runt. Dammarna har använts för kvarnar, gruvdrift, sågverk, flottningsmedel och har bidragit till det välstånd vi

idag åtnjuter. Markägare och de boende runt dessa anläggningar och miljöer känner ofta starkt för att bevara den kulturmiljö de växt upp, levt och verkat i.

I andra vågskålen ligger den påverkan på livsmiljöerna i våra vatten som vandringshinder orsakar. Arter som behöver simma upp- och nedströms för att kunna leka hindras att göra det om det är dammar, vattenkraftverk eller vägtrummor i vägen. För att skapa fria vandringsvägar behöver således vandringshindret åtgärdas vilket kan göras genom att helt eller delvis ta bort hindret eller att en passage byggs förbi hindret. Ur ett biologiskt perspektiv är dock helt fria vandringsvägar, konnektivitet, bredare än så. Konnektivitet är möjligheten till spridning och fria passager för djur, växter, sediment och organiskt material i uppströms och nedströms riktning, samt från vattenförekomsten till omgivande landområden. Att arbeta med konnektivitet innebär att återskapa överdämda områden till naturliga och välfungerande vattendrag ur ett biologiskt perspektiv.

Åtgärder kan initieras på olika sätt; organisationer som vill göra en åtgärd, av markägaren på frivillig väg, genom statsbidragsfinansierade åtgärder initierade av länsstyrelserna eller genom myndighetsbeslut om att åtgärder ska vidtas. Tillsynsmyndighet är länsstyrelserna och de har till uppgift att bedriva tillsyn både enligt miljöbalken och kulturmiljölagen.

När det kommer till frågan om att vidta åtgärder för fria vandringsvägar så krockar ibland dessa intressen (vatten – kultur). Vissa vill till varje pris se att vandringshindret tas bort helt medan andra vill ha kvar miljön precis så som ser ut nu. Det blir ibland känslosamma diskussioner då dammägare och närboende upplever att det sker stora ingrepp i deras verksamhet eller uppväxt- och boendemiljö.

2 Genomförande av studien

2.1 Metod

Arbetet har genomförts i form av en intervjustudie, där representanter från olika organisationer har deltagit. Metoden som använts kallas Stakeholder opinion assesment (SOA) och bygger på ett strukturerat tillvägagångssätt för att analysera vissa givna frågeställningar utifrån vad de som på något sätt agerar i och runt frågan tycker. I det här fallet åtgärdande av vandringshinder i sjöar och vattendrag.

Metoden genomfördes i följande steg:

- Intervjufrågor formulerades runt hur respektive deltagare ser på sin egen roll, den egna organisationen, andra myndigheter, intresseorganisationer etc.
- Personer från olika organisationer valdes i samråd med projektgruppen ut och tillfrågades via e-post eller telefon om de kunde tänka sig att delta. Möjlighet att delta anonymt lämnades.
- Tid för intervju bokades, frågorna sändes till deltagaren ca en vecka innan intervjun.
- Intervjun genomfördes via telefon och tog mellan 45 och 75 minuter.
- Informationen som kom fram i samtalen sammanställdes och analyserades för att kunna dra generella och signifikanta slutsatser.
- Denna rapport har sänts till alla deltagare i studien för att dessa ska lämnas möjlighet att lämna synpunkter på innehållet.
- Rapporten är kompletterad med ytterligare synpunkter från en workshop för länsstyrelsepersonal som genomfördes 11 april 2018 i Västerås.

2.2 Deltagare i studien

De som har deltagit i studien har delats upp i fyra olika grupper.

Länsstyrelsepersonal (18 st), vattenorganisationer (4 st), intresseorganisationer (7 st) och vattenkraftsbolag (5 st). Intervjuerna genomfördes vinter och vår 2017/2018.

2.2.1 Länsstyrelsepersonal

De fem största länsstyrelserna i Norra Östersjöns vattendistrikt har deltagit i studien: Örebro, Uppsala, Stockholm, Södermanland och Västmanland. Från varje länsstyrelse har i snitt tre personer varit med. Detta för att få en bild av hur arbetet internt på länsstyrelserna fungerar vad gäller avvägningar av olika intressen samt hur samarbetet och samverkan fungerar mellan avdelningar och enheter.

Totalt har 18 personer på länsstyrelserna intervjuats från vattenförvaltning, vattenverksamhet, kulturmiljö och fiskeri. Könsfördelningen var 50% kvinnor och 50% män.

2.2.2 Vattenorganisationer

I denna grupp har olika typer av vattenorganisationer, så som vattenförbund och vattenvårdsförbund, deltagit. Förbunden har många gånger en komplex uppgift. Det är många intressen som ska samsas i ett förbund och avvägningar mellan till exempel miljö, produktion, markavvattning etc. ska göras. Sammansättningen i vattenförbunden skiljer sig också en del, vissa har mer lantbrukare och vattenkraft, andra har mer kommuner. I studien har följande organisationer deltagit: Nyköpingsåarnas vattenvårdsförbund, Tyresåns vattenförbund, Hjälmarens vattenvårdsförbund och Arbogaåns vattenförbund. Könsfördelningen i denna grupp var 25 % kvinnor och 75% män. Samtliga svaranden är tjänstemän i sin respektive organisation.

2.2.3 Intresseorganisationer

Frågan om vandringshinder i våra vattendrag är relativt polariserad mellan de olika intresseorganisationerna. Därför är det viktigt att få med deras bild av hur de tycker att frågan ska hanteras. I studien har följande organisationer deltagit: Naturskyddsföreningen, Världsnaturfonden, Älvräddarna, Sportfiskarna, Sveriges Hembygdsförbund, Lantbrukarnas riksförbund och Sveriges Vattenkraftförening. Samtliga intervjuade verkar på nationell nivå i sin respektive organisation.

Alla intervjuade erbjöds anonymitet men det ligger i sakens natur att intresseföreningar vill vara allt annat än anonyma och samtliga avböjde möjligheten. Därför kommer citat från intresseorganisationerna redovisas i resultatdelen där det inte går att i stort beskriva en samlad bild. Könsfördelningen i denna grupp var 30 % kvinnor och 70% män.

2.2.4 Vattenkraftbolag

Vattenkraftsbranschen är så klart central i frågan och är också den grupp som är mest homogen i sina svar och synpunkter på vad som är viktigt i frågan om åtgärdande av vandringshinder.

Ett urval av stora och små producenter gjordes för att få olika stora verksamhetsutövarers bild av situationen. Två var kommunalt ägda, ett var nationellt verksamt och ett privatägt. Några har dessutom verksamhet i olika län vilket är intressant ur perspektivet hur länsstyrelserna arbetar med vandringshinder. Könsfördelningen i denna grupp var 40 % kvinnor och 60% män.

2.3 Enkäterna och analys av resultatet

Då grupperna som intervjuats berörs av frågan ur olika perspektiv har studien genomförts med fyra olika enkäter. De är till sin uppbyggnad ganska lika. Vissa frågor, som till exempel de som rör länsstyrelsernas interna arbetssätt, har inte ställts till övriga grupper. Rubrikerna är dock i stort gemensamma och dessa är:

- Allmänt vandringshinder
- Arbetssätt, länsstyrelserna
- Arbetssätt, samarbete och samverkan externt med andra länsstyrelser/myndigheter

- Uppfattning om intresseorganisationer, media etc.
- Slutligen – vägen framåt

Några av frågorna var av typen Ja- och Nej-frågor, några hade svarsalternativ i skala från Mycket bra till Mycket dåligt och vissa frågor var helt öppna för den intervjuade att reflektera över och fritt svara på. Enkäterna redovisas i sin helhet i bilagorna A-D.

Resultatet är en sammanställning av inkomna svar i studien. De fyra deltagargrupperna redovisas var och en för sig och under de rubriker som enkäterna är uppbyggda runt. Redovisningen och analysen av resultatet för gruppen Länsstyrelsepersonal är mer omfattande. Detta av två skäl; dels är huvudmålet med delprojektet att ta fram gemensamma och väl fungerande arbetsätt för åtgärdande av vandringshinder för just länsstyrelserna. Dels består gruppen av fem undergrupper (vattenförvaltning, vattenverksamhet, vattenvård, kulturmiljö och fiskeri) vilket gör att vissa frågor behöver analyseras utifrån arbetsuppgift och inte bara efter arbetsplats.

3 Resultat

Resultatet redovisas rubrik för rubrik motsvarande enkäterna. Först redovisas en generell bild av svaren, och sedan följer ett eller några citat där det är relevant för att exemplifiera resultatet. För att få utbyte av resultatdelen rekommenderas läsaren att först ta del av frågeformulären i bilagorna 2–5.

3.1 Allmänt vandringshinder

3.1.1 Länsstyrelsepersonal

Svaren på frågorna under denna rubrik är i stort sett samstämmiga. De allra flesta anser att länsstyrelsen ska stå för en rättssäker och samlande bedömning i ärenden som rör ett eller flera olika samhällsintressen. Den egna rollen anses vara att bevaka just det område man är anställd att arbeta med. Alla tillfrågade anser att det är viktigt att länsstyrelserna arbetar aktivt med åtgärder rörande vandringshinder i vattenmiljön.

”Länsstyrelsen ska vara tillsynsmyndighet. Bedriva tillsyn. Arbeta med hotade arter, kulturmiljö och fiskeri.”

”Min roll är att vara expert inom kulturmiljö i olika processer och ärenden. Ta in och värdera synpunkter utifrån enskilda och allmänna intressen.”

På frågan om man anser att arbetsuppgifterna är mer än ett jobb svarar de flesta ja - dock med brasklappen att det inte påverkar hur myndighetsutövningen utförs.

”Ja. Är miljöengagerad. Annars orkar man inte. Släpper dock jobbet vid hemgång.”

”Nja. Läger bara jobbtid på frågan men skulle vilja lägga mer arbetstid.”

3.1.2 Intresseorganisationer

Bilden av sin egen roll i sammanhanget är på ett övergripande plan samstämmig utifrån det intresse som varje förening har att värna och stärka. Däremot polariseras gruppen i vad man kan kalla en miljögrupp och en grupp som värnar äganderätten och kulturmiljön.

Varje organisations huvudsakliga ståndpunkter i frågan om åtgärdande av vandringshinder:

Naturskyddsföreningen:

”Skapa fria vandringsvägar! Riv ut i första hand, bygg fiskväg i andra hand.”

Världsnaturfonden:

”Alla vandringshinder ska ha miljöåtgärder upp- och nerströms.”

Älvräddarna:

”Bygg om möjligt inte fiskvägar, det är en dålig kompromiss. Riv ut! Kulturmiljön ska självklart beaktas.”

Sportfiskarna:

”Arbetet för fria vandringsvägar behöver intensifieras. Riv ut eller bygg faunapassager det är högsta prioritet. Mer tillsyn!”

Sveriges Hembygdsförbund:

”Miljöarbetet ska i större utsträckning bedrivas med hänsyn till miljöns sociala och kulturella värden.”

Lantbrukarnas riksförbund:

”Åtgärda där det finns verkliga behov. Se biologin som en del av andra lika stora delar i bedömningen.”

Sveriges Vattenkraftförening:

”Vi bejakar åtgärder som gör att fisken kan passera. Det är dock inte så enkelt att få till med hänsyn tagna till andra lika viktiga intressen.”

Samtliga organisationer anser att det viktigt att myndigheter arbetar aktivt med frågan, dock ur lite olika perspektiv. Vissa anser att länsstyrelsen ska fokusera på sin roll som tillsynsmyndighet och fullt ut ställa krav enligt miljöbalken. Andra anser att länsstyrelsen ska se till alla samhällsintressen så att inte miljöintresset alltid går före både äganderätten och kulturmiljöerna.

3.1.3 Vattenorganisationer

Vattenförbunden/vattenvårdsförbunden uppger att de har en rad uppgifter på sin agenda; miljöövervakning, vattenreglering, stöd till kommunerna (i de fall de är medlemmar), verka för att miljöförbättrande åtgärder kommer till stånd, utåtriktad information, etc. Förbunden är generellt inte ägare till själva vandringshindren men ofta är fastighetsägarna medlemmar i förbunden.

Svaren på frågan om förbundens ståndpunkter angående åtgärdande av vandringshinder är inte entydiga. Vissa har ett uttalat mål om att följa miljökvalitetsnormerna och att jobba för att åtgärda vandringshinder. Andra har en mer avvaktande hållning.

Samtliga anser att det är viktigt att myndigheterna jobbar aktivt med frågan om åtgärdande av vandringshinder, dock med beaktande av kulturmiljö, vattenreglering, etc. Helhetssynen poängteras av samtliga svaranden.

3.1.4 Kraftbolag

Vattenkraftsbolagen har en tydlig bild av sitt uppdrag; att driva och förvalta sina anläggningar för att kunna producera vattenkraftsel. Några tillägger att det även ingår i uppdraget att verka för en bra reglering i vattensystemet där man är verksam i.

Den huvudsakliga ståndpunkten om åtgärdande av vandringshinder är även den tämligen unison. Nyttan med åtgärden och åtgärden i ett helhetsperspektiv är central för vattenkraftsbolagen. Man vidtar gärna åtgärder om det är tydligt att det

får en signifikant nytta för vattenmiljön. Att riva vandringshinder bara för sakens skull är inte rätt väg att gå anser gruppen.

Att myndigheter ska jobba aktivt med frågan är gruppen i stort sett enig om. Dock kan det betyda olika saker. Den nya lagstiftningen driver frågan i rätt riktning vilket gör att det blir förutsägbart och rimligt. Aktiviteten behöver enligt de svarande genomsyras av helhetssynen, rätt åtgärd på rätt ställe.

3.2 Arbetssätt, länsstyrelserna

3.2.1 Länsstyrelsepersonal

Även under denna rubrik är bilden samstämmig bland de tillfrågade. Personerna uppger att arbetssättet vad gäller samarbete och samverkan generellt fungerar ganska bra inom länsstyrelserna men att mycket kan förbättras. Det finns enligt de tillfrågade en förbättringspotential i hur avdelningar och enheter samverkar och då främst mellan avdelningar som jobbar med vattenverksamhet/restaurering och kulturmiljöenheterna. Några uppger att det ofta är väldigt personberoende hur bra det går att samverka mellan enheter. Många upplever ett behov av att jobba med processbeskrivningar för att flödet i ärendena ska fungera bättre och inte vara beroende en viss given person. Till exempel hur ärenden initieras, hur rollfördelningen ser ut samt hur information överförs och inhämtas mellan olika avdelningar/enheter. På alla länsstyrelser finns det någon form av arbetsgrupp eller samverkansgrupp som hanterar frågor som rör natur, kultur och fiskeri.

"Samarbetet inom länsstyrelsen har blivit bättre. Ett fungerande arbetssätt beror väldigt mycket på person. Grupperna tänker olika och alla inblandade behöver förstå sin egen och de andras roller. Vi har haft normerande vattendragsvandringar för att få samstämmighet i bedömningarna."

"Vi har ett relativt bra samarbete. Så bra som det kan förväntas av oss utifrån att det är en inneboende konflikt."

De flesta upplever att det oftast är brist på kunskapsunderlag vad gäller kulturmiljöerna i det projekt/ärenden som länsstyrelserna arbetar med. Några uppger att det beror på att naturmiljöerna är inventerade och undersökta i större omfattning än vad kulturmiljöerna är.

"Kulturmiljö saknar oftast underlag. De gör sina utredningar i ett senare skede och får först efter en tid ett bra underlag."

"Kulturmiljö. Det saknas resurser."

Angående nya arbetssätt och alternativ till myndighetsutövning så är bilden något lite mer oklar. Vissa anser att det är myndighetsutövning som gäller och andra tycker att dialog och frivillighet ska förordas. Enskild och kostnadsfri rådgivning tror i stort sett alla skulle kunna leda till att fler dammägare tar initiativ till åtgärder vid sin damm, dock med brasklappen att finansieringsfrågan återstår.

"Vi måste inleda dialogen mellan oss mycket tidigare. Stöta och blöta frågor. Viktigt att åtgärder verkligen får effekt för fisken. Vi behöver lyfta blicken och

titta på land också. Till exempel hur vattenåtgärder påverkar kulturmiljön i stort. Vi behöver lära av varandra över enheterna."

"Det är inget fel på arbetssättet. Det är en intressekonflikt i grunden men det löser vi oftast."

3.2.2 Intresseorganisationer

Intresseorganisationernas bild av länsstyrelsernas arbetssätt är komplex och svår att redovisa på ett stringent sätt. Eftersom intervjuerna är gjorda med personer som verkar på nationell nivå så blir svaren oftast; *"det varierar."*

Det som dock går att fastställa från samtalen med intresseorganisationerna är att deras syn på länsstyrelserna varierar mycket. Samma länsstyrelse kan av en organisation anses bedriva ett bra och välavvägt arbete och av en annan organisation anses bedriva ett arbete med brist på helhetssyn.

"Länsstyrelserna är ålagda att bedriva tillsyn och det varierar hur länsstyrelserna arbetar med det. Vissa gasar, andra bromsar."

"Det varierar väldigt mycket. Dock har det gjorts väldigt mycket bra saker. Attityderna har förbättrats och medvetenheten har ökat. Det är bra och nödvändigt med mycket uppståndelse runt frågan. Bra gjort av de som vågar agera på länsstyrelserna."

I vissa organisationer finns också uppfattningen att enskilda personer, framför allt de som jobbar med miljöfrågor på länsstyrelserna, har en egen agenda och inte alltid bedriver sitt arbete utifrån det allmänna intresset.

"Det är uppenbart att vissa handläggare på länsstyrelsen driver vissa frågor utifrån sitt eget intresse."

3.2.3 Vattenorganisationer

I gruppen vattenorganisationer finns det de som verkar endast i ett län och de som har sitt avrinningsområde i två eller flera län. Bilden som framkommer är att länsstyrelserna arbetar olika med frågan om vandringshinder, det vill säga olika i till exempel aktivitetsgrad, förhållningssätt, bemötande och bedömningar.

Gruppen vattenorganisationer efterlyser ett mer proaktivt och strukturerat arbetssätt hos länsstyrelserna och önskar att länsstyrelserna gemensamt prioriterar var åtgärder ska vidtas först, och stå för det. Det är enligt de svarande viktigt med förutsägbarhet och likabehandling över länsgränserna. Ordet *"spretigt"* nämns av flera.

"Länsstyrelserna behöver samverka mer över länsgränserna där avrinningsområdena går över gränsen. Ett län kan vara ansvarig i ett avrinningsområde även över länsgränserna."

"Länsstyrelserna behöver arbeta med proaktivt och strukturerat. Det är spretigt nu."

Många i gruppen tror på bättre information och rådgivning till enskilda dammägare, och framhåller att det är viktigt att samtidigt finns möjlighet att finansiera de åtgärder som diskuteras.

"Ja, absolut, bara pengar kommer med också."

3.2.4 Kraftbolag

Vissa av de kraftbolag som deltar i undersökningen har verksamhet i flera län. En tydlig slutsats från dem är att länsstyrelsernas arbetsätt varierar ganska mycket över länsgränserna. I fråga om avvägningar mellan olika intressen är den dominerande synen att naturmiljön och fisk får för stor vikt i förhållande till energiproduktionen och kostnader för åtgärder.

"Jag har upplevt det som komplext att förhålla sig till olika besked över länsgränserna. Det behövs likriktning mellan länen."

"Vårt bolag är verksamt i tre län. Länsstyrelserna arbetar olika. Något län ställer krav direkt, andra är mer proaktiva och för dialog."

"Man måste först tänka efter vilket län jag ska prata med så jag inte säger fel sak."

"Vissa i personalen upplevs ha egna agendor i sitt arbete, att deras personliga intressen påverkar myndighetsutövningen."

Kunskapsunderlagen för de beslut som fattas om miljöåtgärder anses av gruppen vara bristfälliga. Det framförs att status i vattenmiljön är relativt klarlagd men att det brister i analysen av vad en åtgärd får för faktisk effekt. Gruppen anser också att det är oklart hur vattenmiljön såg ut innan vandringshindret kom till, dvs vilket tillstånd som myndigheten försöker återställa med den aktuella åtgärden.

Skulle länsstyrelserna kunna arbeta annorlunda med vandringshinder? Här är gruppen i stort sett enig om att länsstyrelserna behöver ett bättre och bredare kunskapsunderlag och en större förståelse för vad som blir konsekvensen av en åtgärd. Helhetssyn är ett ord som återkommer i samtalen med kraftbolagen. Länsstyrelserna behöver prata ihop sig innan kontakt med verksamhetsutövaren tas. Länsstyrelsen behöver tala med en röst.

"Det varierar mellan länsstyrelserna. De är olika ihoppratade."

"Arbetsättet varierar. Det kan komma föreläggande från vattensidan och sen kommer kulturmiljö och säger nej. Det behövs en samsyn inom länsstyrelsen innan kontakt tas med verksamhetsutövaren."

3.3 Arbetsätt, andra myndigheter

3.3.1 Länsstyrelsepersonal

Upplevelsen hos majoriteten av de intervjuade är att verksamhetsutövare behandlas olika i olika län, och främst då vad gäller länsstyrelsernas strategier för arbetet med tillsyn, bidrag, restaurering m.m. Även olika sätt att bemöta verksamhetsutövare nämndes.

"Olika länsstyrelser gör olika. Vissa för en långsiktig dialog, andra förelägger direkt."

"Komplex fråga att svara på. Inte så enkelt. Inom sakområdena behandlas de förmodligen lika. Men metoderna skiljer sig åt. Vissa blir förelagda direkt, andra inte. Vissa får pengar, andra inte."

Mer samverkan efterlyses av samtliga intervjuade. Utifrån svaren verkar det dock vara störst behov av samverkan och erfarenhetsutbyte mellan dem som jobbar med kulturmiljö. De upplever att de inte har det stöd och den vägledning de behöver för bedömning och prioritering av kulturmiljöer vid vatten. Vattenmyndigheten nämns generellt som tänkbar samordnare för samverkan och erfarenhetsutbyte.

"Vi måste samverka där vattnet rinner över gränserna. Viktigt att planera ihop så inte åtgärder görs i onödan."

"Mer samverkan för att lära av varandra inom respektive område och för att skapa samsyn. Eventuellt jobba i varandras län mer."

Det är också väldigt tydligt att personalen på länsstyrelserna skulle önska mycket mer aktivitet och synlighet av Vattenmyndigheten och att Vattenmyndigheten ska vara tydligare med vad som förväntas av länsstyrelserna. Många upplever att Vattenmyndigheten inte riktigt har förståelse för vad en länsstyrelse kan åstadkomma, exempelvis med tillsyn. Personal som jobbar med vattenförvaltning och vattenverksamhet har av naturliga skäl bättre kunskap om vad Vattenmyndigheten gör än de som jobbar med kultur och fiske.

"Vattenmyndigheten måste vara tydliga med vad man vill uppnå och hur verksamhetsutövarna påverkas av det. Informationen som går ut är för flummig. Vad ska uppnås och varför och vad vinner man på det?"

"Vattenmyndigheten borde vara mer synliga och lyssnande, även vad gäller t ex kulturmiljöfrågor."

"Vattenmyndigheten borde samordna länsstyrelserna, synka och prioritera."

"Vattenmyndigheten bör ta en tydligare roll i vandringshinderfrågan. Vem får ta emot bidrag t ex? Vara mer vägledande."

Bilden av Havs- och vattenmyndigheten är spretig. Vissa anser att myndigheten är för svag i att försvara miljöintressena i olika sammanhang och att länsstyrelserna bör få mer stöd. Andra anser dock att Hav gör ett bra jobb med relevanta vägledningar och ställningstaganden. Totalt sett anser gruppen att HaV bör göra mer för frågan om fria vandringsvägar.

"HaV är för klena i frågan. Borde stå upp mer för naturvärdena."

"HaV borde vägleda och harmonisera arbetet nationellt. Komma närmare länsstyrelserna och Vattenmyndigheten för att få bättre förståelse."

Riksantikvarieämbetet (RAÄ) delar intervjugruppen i fråga om kunskap om myndigheten, men samlar den i frågan om vad som borde göras bättre. De som

jobbar med kulturmiljö känner väl till RAÄ men tycker inte att de får den vägledning och stöd de behöver. Framförallt gäller det prioriteringsmodeller och bedömningsgrunder för kulturmiljöer vid vatten. De som jobbar med vatten och fiske vet generellt inte vad RAÄ gör eller borde göra men anser ändå att de borde vara tydligare utifrån sitt perspektiv.

"RAÄ är för anonyma, de borde delta mer och vägleda kulturmiljöhandläggarna på länsstyrelserna."

"RAÄ upplevs som svaga och fega. De behöver vara tydligare med hur de ser på kulturmiljöer i vatten. Enhetliga bedömningsskalor. Föreskrifter för vattenanknutna kulturmiljöer. Pengar för åtgärder med kulturmiljö i fokus."

Vad gäller kommunerna lyfter många fram att de i större utsträckning bör vara ett föredöme och ta tag i åtgärder vid de anläggningar som de själv äger.

"Kommunerna behöver ta ett tydligare ansvar och ha realistiska idéer. Vara mer aktiva och bistå länsstyrelsen med kunskapsunderlag. Kommunerna upplevs vilja slippa ansvar."

Förslaget till ny lagstiftning för vattenverksamheter engagerar. Generellt anses det bra att frågan om kraftverkens miljöpåverkan hanteras och att ett samlat grepp tas genom en nationell prövningsplan. Flera är dock kritiska mot att båtnadsregeln tas bort (det vill säga bedömningen av den ekonomiska nyttan med enskilda kraftverk) samt att ett moratorium införs som gör att verksamheter utan tillstånd kan få fortsätta drivas tills det är dags för prövning enligt planen.

"Dåligt med moratorium och att förslaget med prövningsplan och fond styr mot fiskvägar och inte utrivning. Riv ut!"

"Bra med helhetsgreppet. "Samråd måste genomföras!" Borde även inkludera alla hinder, riva ut borde vara prioriterat."

3.3.2 Intresseorganisationer

Mönstret för hur intresseorganisationerna ser på andra myndigheters arbete speglas av bilden av hur länsstyrelserna arbetar. "Miljösidan" anser bland annat att Vattenmyndigheten och Havs- och vattenmyndigheten gör för lite för miljö och är för svaga i förhållande till exempelvis Energimyndigheten. "Äganderättssidan" å sin sida anser att miljöfrågan får spela för stor roll i förhållande till energiproduktion och äganderätt.

Riksantikvarieämbetet uppfattas generellt som för tillbakadragna. De behöver enligt de svarande kliva fram och driva sin fråga på ett tydligare sätt. Det framförs från hela gruppen att det är viktigt att kulturmiljöfrågan får en tydlig plats i diskussionerna.

3.3.3 Vattenorganisationer

Vattenmyndigheten behöver enligt de svarande vara mycket tydligare i frågan om vad våra vattenmiljöer behöver för åtgärder för att må bra och efterfråga vattenförbundens synpunkter. Vattenmyndigheten behöver ta ett ledarskap för att

hjälpa länsstyrelserna framåt i sitt arbete. Det avrinningsområdesvisa arbetet behöver samordnas så att arbetet bedrivs mer likriktat över länsgränserna.

"Vattenmyndigheten ska hjälpa till med avrinningsområdessamordning så arbetet bedrivs likriktat. Jobba mer med rätt åtgärd på rätt ställe."

Bilden av Havs- och vattenmyndigheten är delad. Vissa anser att HaV gör ett bra jobb medan andra tycker att myndigheten borde "fronta" miljöintresset på ett mycket starkare sätt.

Ambitionsgraden varierar hos kommunerna enligt de svarande. Kommunerna behöver kliva fram och visa vägen genom att ta initiativ till åtgärder vid anläggningar som de själv äger.

"De kommuner som äger vandringshinder borde gå före och vara goda exempel."

Vad gäller förslaget till ny lagstiftning poängteras att det saknas en plan för de vandringshinder som inte är elproducerande.

3.3.4 Kraftbolag

Gruppen är i stort enig om att Vattenmyndigheten behöver vara mer konkreta i var åtgärder skulle göra mest nytta utifrån ett helhetsperspektiv där miljönyttan vägs mot andra intressen. Det finns också en önskan om att Vattenmyndigheten leder samverkan och samarbete inom distriktet för att förbättra gränssnittet mellan olika myndigheter och organisationer.

"Vattenmyndigheten borde verka för samarbete med andra myndigheter. Viktigt med helhetssyn och ett bra gränssnitt mellan olika myndigheter. Viktigt med balans."

Havs- och vattenmyndigheten behöver enligt de svarande bli bättre på att ta in fler delar från verkligheten i sitt arbete så att de får ett bredare underlag för sina föreskrifter och vägledningar.

"HaV är för teoretiska. De sitter på sin kammare och skriver föreskrifter och vägledning. De behöver gå ut i verkligheten och ta del vad som gjorts eller inte."

Riksantikvarieämbete behöver enligt en enig grupp kliva fram och tydligt ta ställning för skyddsvärdet av kulturmiljöer men också våga prioritera vad som är viktigast att bevara. Det upplevs som att Riksantikvarieämbetet inte har samma tyngd som de andra nationella myndigheterna.

"RAÄ måste ta mer plats, de blir bortglömda. De behöver bli tydligare."

Kommunerna anses kunna ta en tydligare roll både inom miljöarbetet men även som medborgarnas språkrör och ombud i olika ärende. De boende upplevs ibland bli överkörda när åtgärder genomförs.

"Kommunerna behöver sätta sig in i frågan på ett bättre sätt. Våga ta innevånarnas parti och värna medborgarna."

3.4 Relation och uppfattning om verksamhetsutövare, intresseorganisation, media etc.

3.4.1 Länsstyrelsepersonal

De tillfrågade uppger att de i huvudsak blir bemötta och behandlade väl av verksamhetsutövare och medborgare. Enstaka fall av upprördhet och hårda ord förekommer, men det anses dock som något man får räkna med i jobbet på en myndighet.

Bilden av intresseorganisationerna delar gruppen. De som jobbar med vatten anser att Naturskyddsföreningen, Älvräddarna och Sportfiskarna i regel har vettiga åsikter och bedriver ett viktigt arbete.

Personer som arbetar med kulturmiljö anser att Sveriges hembygdsförbund fyller en viktig funktion och att ”miljösidan” ser för ensidigt på frågorna runt vandringshinder. Fiskerifolket anser att Sportfiskarna gör ett bra arbete. En utökad och strukturerad dialog anser några vore bra men flera är tveksamma till nyttan.

"Det tillför troligen ringa värde. De som är konstruktiva har vi redan en bra dialog med."

"Det tillför nog inget utifrån tillsyn och prövning. Dock ska relationerna bevakas."

Flera svaranden uppger att debatten angående vandringshinder ibland blir onyanserad och lite ”pajkastaraktig”. Vilken sida som får mest utrymme i media råder det inte enighet om.

3.4.2 Intresseorganisationer

Det finns en förståelse och acceptans bland intresseorganisationerna om att alla organisationer har sitt intresse att bevaka och sin agenda att driva. Båda ”sidorna” anser att den andra sidan stundtals går för långt i sin ambition att påverka opinionen och ibland upplevs argumenten som osakliga. Det är slående hur lika alla uppfattar situationen - fast ur diametralt olika perspektiv. Båda sidor anser att den andra sidan får för stor uppmärksamhet i media och för stor fördel i myndighetsutövningen.

3.4.3 Vattenorganisationer

Gruppens bild av debatten är inte unison. Vissa anser att äganderättsidan överdriver den småskaliga vattenkraftens betydelse i sin argumentation medan andra tycker att det är viktigt att dessa frågor lyfts upp. Samtliga är eniga om att debatten är polariserad och inte konstruktiv.

3.4.4 Kraftbolag

Kraftbolagsrepresentanterna anser att intresseorganisationerna driver sina frågor utifrån sina uppdrag och intressen och att det är så det är. Dock anser några att de som ensidigt driver frågan om riva ut alla vandringshinder överallt inte är riktigt trovärdiga. I debatten och i media anser de flesta att miljösidan får störst utrymme.

3.5 Slutligen – vägen framåt

3.5.1 Länsstyrelsepersonal

På frågan om vad som är viktigast att göra nu vad gäller arbetet med vandringshinder är det stor bredd på svaren. Det råder enighet om vikten av att fortsätta det arbete som nu pågår och utveckla samarbetet och processer för en mer effektiv hantering av vandringshinder. Ökad samordning och samarbete mellan länsstyrelserna lyfts också.

På ”vatten/fisk-sidan” anses det viktigt att den nya lagstiftningen omsätts i praktiken och att den nationella prövningsplanen blir beslutad så arbetet med prövningar kan påbörjas. Kulturmiljösidan anser att det krävs insatser för att kulturmiljöfrågor kommer in tidigare i processen, som en naturlig del och inte en ”propp” i flödet.

Ett hypotetiskt resurstillskott (enligt frågeformulären i bilagorna 2 till 5) bör gå till inventeringar och konkreta åtgärder av vandringshinder som inte producerar elkraft och således inte automatiskt kommer att ingå i den nationella prövningsplanen.

3.5.2 Intresseorganisationer

Vad är viktigast att göra nu i arbetet med fria vandringsvägar? Här har varje intresseorganisation ett eget svar:

Naturskyddsföreningen:

”Den nya lagstiftningen måste beslutas och börja tillämpas. Annars behöver tillsynen öka farten.”

Världsnaturfonden:

”Tillför mer pengar för åtgärder. Visa att kulturmiljön kan vårdas trots miljöåtgärder.”

Älvräddarna:

”Att HaV, Vattenmyndigheterna och länsstyrelserna berättar vad de föreslagna åtgärderna leder till. Det motverkar de uppenbara tokerierna.”

Sportfiskarna:

”En tydlig lagstiftning, mer tillsyn och en tydlig prioritering! Fiskvägar är en dålig kompromiss, riv ut! Få fart!”

Sveriges Hembygdsförbund:

”Besluta om rätt miljö kvalitetsnormer, föreslå rätt åtgärder och finansiera rätt saker.”

Lantbrukarnas riksförbund:

”Skapa en effektiv och bra process enligt lokala förhållanden för rimliga och relevanta åtgärder.”

Sveriges Vattenkraftförening:

”Att arbeta vattendragsvis tillsammans med länsstyrelserna och ihop med fonden. Bort med föreskrifterna.”

3.5.3 Vattenorganisationer

På frågan om vad som är viktigast att göra nu vad gäller åtgärdandet av vandringshinder så svarar flera att arbetet är spretigt och att myndighetsutövningen måste prioriteras och bli mer stringent.

”Prioritera bättre samt skjut till mer pengar för konkreta åtgärder.”

”Öka takten och få fler åtgärder genomförda. Prioritera de viktigaste vattendragen. Prioritera bättre, mer pengar, öka tillsynstakten, implementera.”

3.5.4 Kraftbolag

Det viktigaste just nu anses vara är att sätta igång arbetet med den nationella prövningsplanen enligt den nya lagstiftningen. Det är viktigt att branschen får tydliga och långsiktiga spelregler för hur miljöanpassningen ska gå till.

Pengar ska gå till åtgärder i kombination av utredningar och inventeringar av vilka lekplatsområden som verkligen är värda att bevara eller restaurera.

4 Diskussion och analys

Behovet av att klargöra vad de olika berörda intressenterna tycker inom frågan om vandringshinder är stort. Våldigt många åtgärder (stora och små) förväntas vidtas de närmsta åren. Det är viktigt att länsstyrelserna lägger fokus på rätt saker och att dammägare och verksamhetsutövare upplever att myndighetsutövningen är förutsägbar och rättssäker.

Den här studien belyser vilka frågor som är viktiga för alla inblandade när det kommer till åtgärdande av vandringshinder, både i fråga om konsekvenser för miljön och verksamhetsutövaren, men också i frågan om att arbeta på ett sätt som skapar förtroende och ger en upplevelse av likabehandling.

I kommande stycken diskuteras och analyseras svaren utifrån rubrikerna i enkäterna.

4.1 Allmänt vandringshinder

Svaren visar tydligt hur var och en av organisationerna allmänt ser på vandringshinder. Det är en väntad och okomplicerad bild som inte kan eller behöver analyseras närmare. Engagemang samt en vilja och en ambition att arbeta vidare med frågan förenar grupperna.

4.2 Arbetssätt, länsstyrelserna

Inom detta område är bilden tämligen unison bland alla grupper. Länsstyrelserna arbetar på olika sätt, olika mycket med olika saker och ibland upplevs det även som att vissa bedömningar görs olika. Bilden bekräftas av länsstyrelsepersonalen, men beskrivs tydligast av kraftbolag och vattenförbund som har sin verksamhet i olika län. Nio av tio av alla svaranden ansåg att verksamhetsutövare behandlas olika i olika län och lika många svarade Ja på om det behövs mer samverkan över länsgränserna. Det är tydligt att behovet av samverkan och samförstånd är stort inom distriktet.

Ett helt likriktat arbetssätt och bemötande är dock förmodligen inte möjligt att uppnå, och kanske inte ens önskvärt i ett distrikt som innehåller fem autonoma länsstyrelser. Respektive länsstyrelse har olika yttre förutsättningar vad gäller antalet vandringshinder och ekonomiska förutsättningar och det skiljer sig även åt i hur arbetet är organiserat. Människor är olika vilket såklart påverkar hur handläggarnas bemötande uppfattas av verksamhetsutövare, nationella myndigheter och andra.

En viktig lärdom från studien är att det finns en samstämmig bild av att länsstyrelsens arbetssätt skiljer sig åt mellan länen och att verksamhetsutövare upplever att de inte kan verka under samma villkor i olika län. Tydligast blir det i svaren från kraftbranschen och vattenförbunden, som in sin vardag har kontakt med flera olika länsstyrelser angående i stort sett samma frågeställningar. Olika delarna gäller framförallt hur länsstyrelserna kommunicerar med

verksamhetsutövarna och om de för en dialog kring frågor som villkor i tillstånd, förslag till åtgärder etc.

4.3 Arbetssätt, andra myndigheter

Vattenmyndighetens verksamhet är för många diffus och ibland okänd. Kunskapen om vad vattenmyndigheten har för mandat och uppdrag är låg. Svaren ger en tydlig bild av att vattenmyndigheten borde ta en mer samordnande och vägledande roll så att arbetssätten och bedömningarna inte spretar på det sätt som det upplevs att det gör idag. Samma förväntan finns även på Havs- och vattenmyndigheten, som många inom länsstyrelserna, vattenförbunden och ”miljösidan” bland intresseorganisationerna anser ligger för lågt i frågan.

4.4 Relation och uppfattning om verksamhetsutövare, intresseorganisation, media etc.

Denna del av studien går inte att dra några direkt nydanade slutsatser från. Den bekräftar snarare det förväntade resultatet. Det område som den anställda arbetar med är det område som värnas, oavsett organisation, vilket får anses vara tämligen självklart. Arbetet bygger i mångt och mycket på eget engagemang och arbetsuppgifterna tangerar ofta det personliga intresset. Men framförallt hör det till professionen att bevaka och utveckla det område som tjänsten är till för att bevaka, och det är en självklar del i länsstyrelsernas uppgift att samordna och avväga olika intressen i samhället. För intresseorganisationer, vattenförbund och kraftbolag utgör det själva grunden för deras existensberättigande att värna det egna intresset.

Frågan är snarare hur olika förutsättningar, viljeinriktningar och personligheter tar sig uttryck i länsstyrelsernas agerande med och mot verksamhetsutövare, bolag, kollegor, andra myndigheter mm. Slutsatsen blir att samsyn och likartade arbetssätt kan bli verklighet om var och en har en förståelse för de organisationernas och enheternas olikheter som är inbyggda i systemet. Med den förståelsen som grund kan diskussioner och resonemang om vilka områden länsstyrelsen verkligen behöver vara samspelade inom tas vidare.

4.5 Slutligen – vägen framåt

Svaren i denna del visar på att det finns en stark vilja att komma vidare och utveckla arbetet med vandringshinder. Det är en bred palett av förslag till vad som vore det bästa att göra nu. Det är tydligt att det behövs mer handlingskraft och arbete i olika delfrågor för att ta huvudfrågan framåt.

5 Potentiell förbättring och utveckling av studien

5.1 Felkällor och begränsningar

Resultatet från studien grundar sig på ett relativt litet urval av personer inom varje grupp grupperna. Framförallt gäller det intresseorganisationerna, vattenförbunden och kraftbolagen, där antalet svarandeför litet för att helt säkra resultaten som representativa. Metodiken bygger på enskilda intervjuer vilket såklart innebär att det är den enskildes syn på saken som framförs. Dock bekräftades resultatet av deltagarna på en workshop för länsstyrelsepersonal i april 2018.

För att få ett mer representativt underlag hade det behövts lika många svarande i varje grupp av intervjuade som den i länsstyrelsegruppen. Då hade enstaka enskilda svar inte fått samma genomslag som kanske nu är fallet.

5.2 Utvecklingsmöjligheter

För att kunna dra fler och bättre slutsatser hade det behövts ett bredare intervjuunderlag. Dels fler i varje grupp men även fler grupper skulle kunna tänkas ingå i en utökad studie. För att få en bredare bild av arbetssätt och samverkan internt på länsstyrelserna hade det varit intressant att ha cheferna för avdelningarna/enheterna/funktionerna i en grupp. Även andra grupper i samhället skulle kunna tillföra intressant information till projektet; kommuner, politiker, fiskevattenägare, skogsbolag, universitet mm.

6 Slutsats

Resultatet av studien är i mångt och mycket en bekräftelse av vad många inblandade anat. Det vill säga att det skiljer en del i arbetsätt mellan länsstyrelsen i distriktet, att det ibland blir intressekonflikter mellan vattenmiljö och kulturmiljö samt att intresseorganisationerna i mångt och mycket har en diametralt olika syn på hur arbetet med vandringshinder ska bedrivas. Det betyder dock att det fortsatta arbetet kan ta avstamp i resultatet och fokusera på områden och frågor som är förmodade och konstaterade flaskhalsar på vägen mot fria vandringsvägar.

Samtliga personer och organisationer som deltog i studien har visat en vilja att interagera med andra och att bidra till utveckling i sitt eget och andras arbete med frågan om fria vandringsvägar. Vissa vill framåt med åtgärder väldigt snabbt, medan andra vill framåt med mer eftertänksamhet och försäkran om att det sker på rätt sätt utifrån olika samhällsintressen. Men framåt vill alla.

Den gemensamma bilden av situationen samt alla organisationers goda vilja att jobba framåt ger goda förutsättningar för att det fortsatta arbetet i LIFE IP Rich Waters kommer att engagera många till att bidra med sina erfarenheter, synpunkter och konkreta insatser.

Rich Waters kommer att fylla en viktig funktion i syfte att öka åtgärdstakten för fria vandringsvägar, med beaktande av kulturmiljö, äganderätt och energiproduktion. Detta handlar framförallt om att genomföra aktiviteter som effektiviserar och underlättar olika processer inom och utom länsstyrelserna. Planering för innehåll och utförande sker i samråd med de deltagande länsstyrelserna i projektet.

6.1 Identifierade nyckelfrågor

6.1.1 Samverkan över länsgränserna

Bland de intervjuade och workshopdeltagarna från länsstyrelserna efterfrågas mer organiserade former för samverkan mellan länsstyrelserna inom distriktet. Framförallt gäller det arbetsområdena vatten och kultur, kring frågor som rör arbetsmetoder, prioriteringsmodeller och bedömningsnivåer.

6.1.2 Likabehandling av verksamhetsutövare

Kraftbranschen och vattenförbunden är väldigt tydliga i sina svar. De upplever inte att de verkar under samma villkor i olika län. De har i sin vardag kontakt med flera olika länsstyrelser angående i stort sett samma frågor. Denna del går förstås hand i hand med samverkan mellan länsstyrelserna men behöver ändå lyftas separat då den dels är så tydligt delgiven i intervjuerna och dels är en förtroendefråga för länsstyrelserna. Verksamhetsutövare med verksamheter i olika län förväntar sig att bli rimligt lika behandlade oavsett vilket län anläggningen ligger i.

6.1.3 Kartläggning och förslag till förbättringar av ärendeflöden

Bland de intervjuade på vatten och kultur på länsstyrelserna finns det samstämmighet i att samarbetet och ärendeflödet mellan enheterna kan och bör förbättras. Vissa ansåg att det fungerar ganska bra ibland, medan andra ansåg att det var problematiskt. Klart är att det finns förbättringspotential i flöden mellan vatten och kultur. Arbete med detta behövs av främst två anledningar; dels för att minska friktionen internt mellan avdelningar, och dels för få en stringens, transparens och effektivitet i handläggningen av ärenden som rör åtgärder för fria vandringsvägar.

6.1.4 Information och rådgivning

Grupperna är i stort sett eniga om det behövs information och rådgivning till dammägare som inte producerar el. Många dammägare anses ha för låg kunskap om vad dammen innebär för biologin, säkerheten, kulturmiljön etc. Ökad kunskap tros kunna leda till att fler åtgärder initieras av dammägarna. Inom LIFE IP Rich Waters behandlas frågan inom ett eget delprojekt.

Bilaga 1, Bakgrundsbrief till alla deltagande

Intervjustudie – Identifiering av nyckelfrågor för arbete med vandringshinder i Norra Östersjöns vattendistrikt.

Bakgrund och syfte

En betydande del av vattendragen i Norra östersjöns vattendistrikt uppnår inte god status enligt vattenförvaltningen vad gäller fria vandringsvägar. Det som framförallt brukar lyftas i sammanhanget är att vandrande fisk inte kan ta sig till och från sina naturliga lekplatser på grund av hinder av olika slag (dammar, vattenkraft, vägtrummor etc.) Om god status ska kunna uppnås behöver vandringshindren åtgärdas enligt vattenmyndighetens åtgärdsprogram.

Många anläggningar har gamla tillstånd och vissa saknar tillstånd helt. Länsstyrelserna har ett ansvar och en skyldighet att som tillsynsmyndighet agera så att vattenverksamheterna uppfyller miljöbalkens krav. Nya tillstånd innehåller ofta krav på åtgärder vilka blir ekonomiskt kostsamma för verksamhetsutövaren och ibland svåra att praktiskt genomföra. Frågan om åtgärdernas relevans och miljönytta kontra kostnaden för åtgärden diskuteras ofta. I det sammanhanget debatteras också allmänna äganderättsprinciper såsom den enskildes rätt att förfoga över sin fastighet och rätten att bedriva sin verksamhet utifrån sitt eget behov.

Många äldre anläggningar som utgör vandringshinder är också kulturhistoriskt värdefulla. När åtgärder av naturmiljöskäl behöver genomföras i en värdefull kulturmiljö uppstår ofta en konflikt mellan vilka värden som ska prioriteras. Länsstyrelsen är tillsynsmyndighet även för kulturmiljö vilket gör att det ibland behöver föras avvägningsdiskussioner internt inom länsstyrelserna.

Till ovan ska även läggas flera andra intressen så som sport- och yrkesfiske, ekoturism och närboendes åsikter om sin omgivning. Frågan om vandringshinder i våra vattendrag är komplex och innehåller många olika dimensioner där motstående intressen ganska ofta står mot varandra. Det är därför svårt att uppnå acceptans och förståelse för olika parter syn på miljönytta, kostnader, kulturmiljö och äganderätt mm.

Syftet med den här intervjustudien är att identifiera och dokumentera de olika parternas åsikter och ställningstaganden och genom det utkristallisera vilka nyckelfrågor som anses vara de absolut viktigaste. Dessa nyckelfrågor ska sedan vara vägledande i det fortsatta arbetet i projektet för länsstyrelserna inom Norra Östersjöns vattendistrikt.

Frågorna som ligger till grund för den kommande intervjun hittar du på sidan tre och framåt. Fakta om studien i stort och hur den går till rent praktiskt står det mer om på nästa sida.

Stort tack för ditt deltagande!

Jonas Berglind

Temasamordnare LIFE IP Rich Waters

jonas.bergvind@lansstyrelsen.se, 010-22 49 227

Länsstyrelsen i Västmanlands län

721 86 Västerås

Intervjustudie – så här går det till:

Du har tackat ja till att delta i intervjustudien - tack för det!

Så här är upplägget:

- På nästa sida hittar du de frågeställningar som intervjun kommer att handla om. De ska inte besvaras skriftligt.
- Deltagande i studien är personal från olika avdelningar på länsstyrelserna, andra myndigheter, kommuner, vattenorganisationer och intresseorganisationer av olika slag.
- Totalt kommer ca 40 personer att kontaktas med en förfrågan om att vara med.
- Intervjuerna sker över telefon alternativt Skype eller öga mot öga om avstånden är korta.
- Du besvarar de frågor du vill (det går självklart bra att passa)
- Deltagandet är anonymt.
- När alla intervjuer är genomförda så kommer resultatet sammanställas i en preliminär rapport som skickas till alla deltagande för synpunkter innan den färdigställs.

Bilaga 2, Intervjufrågor, länsstyrelsepersonal

INTERVJU – VANDRINGSHINDER i VATTENDRAG

Datum intervju: _____

Namn: _____

Länsstyrelsen i: _____

Avdelning: _____

Titel: _____

Arbetat på läns-

Styrelsen sen: _____

Arbetsuppgifter: _____

Allmänt, vandringshinder

1.

Vad anser du är länsstyrelsens roll i arbetet med åtgärdandet av vandringshinder?

2.

Vad anser du är din roll i länsstyrelsens arbete med åtgärdandet av vandringshinder?

3.

Tycker du att det är viktigt att länsstyrelsen arbetar aktivt med frågan om åtgärdandet av vandringshinder?

Ja

Nej

4.

Har du själv varit involverad i dammutrivning? (huvudhandläggare, remissinstans, praktiskt arbete etc.)

Ja

Nej

Om ja, hur upplevde du det?

Om ja igen, hur tycket du slutresultatet blev utifrån din position?

5.

Är dina arbetsuppgifter enligt din egen uppfattning mer än ett jobb? Drivs du av ett personligt engagemang i frågan om åtgärdandet av vandringshinder?

Ja Nej

Arbetsätt, samarbete och samverkan internt på länsstyrelsen

6.

Tycker du att länsstyrelsen har ett fungerande arbetsätt vad gäller vandringshinder? (effektivt, smart t ex.)

Ja Nej Både och

Varför?

7.

Hur tycker du att samarbetet/samverkan fungerar generellt sett mellan de olika avdelningarna/enheterna/ funktionerna internt på länsstyrelsen? (t ex miljö, vattenförvaltning, naturvård, kulturmiljö)

Mycket bra Bra Varken eller Dåligt Mycket dåligt Vet ej

Motivera:

8.

Hur tycker du att samarbetet/samverkan fungerar specifikt mellan enheter naturmiljöfrågor och kulturmiljöfrågor när det kommer till avvägningar mellan naturmiljövården och kulturmiljövården? Uppstår konflikt?

Mycket bra Bra Varken eller Dåligt Mycket dåligt Vet ej

Motivera:

9.

Vad anser du att det oftast är mest osäkerhet omkring när dessa avvägningar (natur – kultur) ska göras? (inom vilket område osäkerheterna som störst i beslutsunderlagen)

10.

Anser du att kunskapsunderlaget är generellt tillräckligt för dina arbetsuppgifter? (t ex biologi- eller kulturmiljöinventeringar, markägarförhållanden, juridisk klarhet etc.)

Ja Nej Både och

Varför?

11.

Anser du att ni på din avdelning/enhet/funktion har tillräckligt med resurser för att kunna utföra era ålagda arbetsuppgifter?

Ja Nej

Om nej, utveckla

12.

Har du funderat på nya arbetssätt vad gäller länsstyrelsernas arbete med vandringshinder?

Ja Nej

Om ja, utveckla?

13.

Ser du något eller några alternativ till myndighetsutövning som skulle få fler vandringshinder åtgärdade?

Ja Nej

Om ja, vilka?

14.

Tror du att enskild och kostnadsfri rådgivning till dammägare skulle få fler dammägare att bli positiva till frivilliga åtgärder/åtaganden? (t ex rådgivning om miljöregler, biologiska förutsättningar, kulturmiljö, dammsäkerhet, åtgärdsförslag etc.)

Ja Nej

Om nej, varför?

Arbetsätt, samarbete och samverkan externt med andra länsstyrelser och myndigheter

15.

Upplever du att verksamhetsutövare/dammägare behandlas lika över länsgränserna inom Norra Östersjöns vattendistrikt? (gällande länsstyrelsens arbete med åtgärdandet av vandringshinder)

Ja Nej Vet ej

Om nej, på vilket sätt?

16.

Finns det en strukturerad samverkan över länsgränserna inom ditt yrkesområde? (för t ex prioriteringar, bedömningsgrunder, arbetsmetoder, etc.)

Ja Nej

Om ja, vem håller i det och vad samverkas det om?

17.

Tycker du att det skulle vara bra med mer samverkan över länsgränserna? (starta upp eller utöka beroende rådande situation utifrån fråga 15)

Ja Nej

Om ja, inom vad, med vilka och vem ska hålla i det?

Om nej, varför?

18.

Tycker du att du får relevant och tillräckligt omfattande vägledning från centrala myndigheter inom ditt yrkesområde?

Ja Nej Både och

Om nej, vad fattas eller vad skulle du vilja ha djupare vägledning inom?

19.

Tycker du att vattenmyndigheten borde arbeta på ett annat sätt med frågan? Ska de ha eller kan de ta en annan roll?

Ja Nej Vet ej

Om ja, utveckla

20.

Tycker du att Havs- och vattenmyndighetens borde arbeta på ett annat sätt med frågan? Ska de ha eller kan de ta en annan roll?

Ja Nej Vet ej

Om ja, utveckla

21.

Tycker du att Riksantikvarieämbetes borde arbeta på ett annat sätt med frågan? Ska de ha eller kan de ta en annan roll?

Ja Nej Vet ej

Om ja, utveckla

22.

Tycker du att kommunerna borde arbeta på ett annat sätt med frågan? Ska de ha eller kan de ta en annan roll?

Ja Nej Vet ej

Om ja, utveckla

23.

Hur tycker du förslaget till regelförändringar vad gäller vattenkrafts-el verkar? Något du tycker borde göras/skulle ha gjorts annorlunda?

Relation och uppfattning om verksamhetsutövare, intresseorganisationer, media etc.

24.

Hur tycker du att verksamhetsutövare/markägare generellt agerar i kontakten med länsstyrelsen? Hur blir du i din roll bemött?

25.

Hur tycker du de olika intresseorganisationernas har agerat i frågan om åtgärdande av vandringshinder?

(t ex Älvräddarna, Naturskyddsföreningen, WWF, Sportfiskarna, Lantbrukarnas riksförbund, Svensk Vattenkraftförening, Sveriges hembygdsförbund etc.) Är de trovärdiga? Har de relevanta synpunkter?

26.

Tycker du att medierna har speglat den offentliga debatten mellan de berörda i fråga 25 på ett objektiva sätt?

Ja Nej Vet ej

Om nej, på vilket sätt?

27.

Ser du någon nytta med en utökad och strukturerad dialog med de berörda parterna i fråga 25?

Ja Nej Vet ej

Om ja el nej, utveckla

Slutligen – vägen framåt

28.

Vad anser du utifrån ditt perspektiv, är det viktigast att göra nu vad det gäller arbetet med åtgärdandet av vandringshinder?

29.

Hypotetisk fråga;

Om du tvingades välja endast ett område inom arbetet med åtgärdandet av vandringshinder (befintligt eller nytt) som skulle få resurstillskott i form av pengar; vilket område skulle du ge pengarna? (t ex tillsyn, restaurering, inventeringar, rådgivning, nåt nytt?).

Bilaga 3, Intervjufrågor, intresseorganisationer

INTERVJU – VANDRINGSHINDER I VATTENDRAG

Datum intervju: _____

Namn: _____

Organisation/
förening: _____

Titel/roll: _____

Anställd/
engagerad i din
organisation sen: _____

Arbetsuppgifter: _____

Allmänt, vandringshinder

1.

Vad anser du är din organisations/förenings roll i diskussionen om åtgärdandet av vandringshinder?

2.

Vad är din organisations/förenings huvudsakliga ståndpunkter i frågan om åtgärdandet av vandringshinder?

3.

Tycker du att det är viktigt att myndigheterna (t ex länsstyrelsen, Havs- och vattenmyndigheten, Riksantikvarieämbetet) arbetar aktivt med frågan om åtgärdandet av vandringshinder?

Ja Nej

Varför?

4.

Är dina arbetsuppgifter/ditt uppdrag enligt din egen uppfattning mer än ett jobb?
Drivs du av ett personligt engagemang i frågan om vandringshinder?

Ja Nej

Utveckla

Arbetsätt, länsstyrelserna

5.

Vad anser du om länsstyrelsernas sätt att arbeta med frågan om åtgärdandet av vandringshinder? (länsstyrelsen är tillsynsmyndighet för både miljöbalken och kulturmiljölagen)

6.

Hur tycker du att länsstyrelserna hanterar avvägningen mellan olika samhälleliga- och enskilda intressen i frågan om åtgärdandet av vandringshinder? (t ex naturmiljö, kulturmiljövärden, energiproduktion, äganderätt)

Mycket bra Bra Varken eller Dåligt Mycket dåligt
 Vet ej

Motivera:

7.

Upplever du att länsstyrelsernas avvägningar generellt "får slagsida" åt något håll? (t ex natur, kultur, energi, äganderätt mm)

8.

Anser du att länsstyrelserna har ett kunskapsunderlag som generellt är tillräckligt när det kommer till att bedöma vandringshinderns påverkan? (t ex underlag inom biologi, kultur, juridik, energi etc.)

Ja Nej

Ok nej, vad saknas?

9.

Upplever du att verksamhetsutövare/dammägare behandlas lika över länsgränserna i distriktet? (gällande länsstyrelsens arbete med åtgärdandet av vandringshinder)

Ja Nej Vet ej

Om nej, på vilket sätt?

10.

Tycker du att det skulle vara bra med mer myndighetssamverkan över länsgränserna?

Ja Nej

Om ja, inom vad, med vilka och vem ska hålla i det?

Om nej, varför?

11.

Ser du något eller några alternativ till myndighetsutövning som skulle få fler vandringshinder åtgärdade på frivillig väg?

Ja Nej

Om ja, vilka?

12.

Tror du att enskild och kostnadsfri rådgivning till dammägare skulle få fler dammägare att bli positiva till frivilliga åtgärder/åtaganden? (t ex rådgivning om miljöregler, biologiska förutsättningar, kulturmiljö, dammsäkerhet, åtgärdsförslag etc.)

Ja Nej

Om nej, varför?

Arbetsätt, andra myndigheter

13.

Tycker du att vattenmyndigheten borde arbeta på ett annat sätt med frågan? Ska de ha eller kan de ta en annan roll?

Ja Nej Vet ej

Om ja, utveckla

14.

Tycker du att Havs- och vattenmyndighetens borde arbeta på ett annat sätt med frågan? Ska de ha eller kan de ta en annan roll?

Ja Nej Vet ej

Om ja, utveckla

15.

Tycker du att Riksantikvarieämbetes borde arbeta på ett annat sätt med frågan? Ska de ha eller kan de ta en annan roll?

Ja Nej Vet ej

Om ja, utveckla

16.

Tycker du att kommunerna borde arbeta på ett annat sätt med frågan? Ska de ha eller kan de ta en annan roll?

Ja Nej Vet ej

Om ja, utveckla

17.

Hur tycker du förslaget till regelförändringar vad gäller vattenkrafts-el är? Något du tycker borde göras/skulle ha gjorts annorlunda?

Uppfattning om intresseorganisationer, media etc.

18.

Hur tycker du att andra föreningar/organisationer har agerat i frågan om åtgärdande av vandringshinder? Är de trovärdiga? Har de relevanta synpunkter?

19.

Tycker du att medierna har speglat den offentliga debatten mellan föreningarna/organisationerna på ett objektiva sätt?

Ja Nej Vet ej

Om nej, varför?

Slutligen – vägen framåt

20.

Vad anser du utifrån ditt perspektiv, är det viktigast att göra nu vad det gäller arbetet med åtgärdandet av vandringshinder?

21.

Hypotetisk fråga;

Om du tvingades välja endast ett område inom arbetet med åtgärdandet av vandringshinder (befintligt eller nytt) som skulle få resurstillskott i form av pengar; vilket område skulle du ge pengarna? (t ex tillsyn, restaurering, inventeringar, rådgivning, nåt nytt?).

Bilaga 4, Intervjufrågor, vattenorganisationer

INTERVJU – VANDRINGSHINDER I VATTENDRAG

Datum intervju: _____

Namn: _____

Organisation/
förening: _____

Titel/roll: _____

Anställd/
engagerad i din
organisation sen: _____

Arbetsuppgifter: _____

Allmänt, vandringshinder

1.

Vad anser du är din organisations huvudsakliga uppgift? (varför finns ni till?)

2.

Vad är din organisations/förenings huvudsakliga ståndpunkter i frågan om
åtgärdandet av vandringshinder i det vattensystem du företräder?

3.

Tycker du att det är viktigt att myndigheterna (t ex länsstyrelsen, Havs- och
vattenmyndigheten, Riksantikvarieämbetet) arbetar aktivt med frågan om
åtgärdandet av vandringshinder?

Ja Nej

Varför?

Arbetsätt, länsstyrelserna

4.

Vad anser du om länsstyrelsernas sätt att arbeta med frågan om åtgärdandet av vandringshinder? (länsstyrelsen är tillsynsmyndighet över både miljöbalken och kulturmiljölagen)

5.

Hur tycker du att länsstyrelserna hanterar avvägningen mellan olika samhälleliga och enskilda intressen i frågan om åtgärdandet av vandringshinder? (t ex naturmiljö, kulturmiljövärden, energiproduktion, äganderätt)

- Mycket bra Bra Varken eller Dåligt Mycket dåligt
 Vet ej

Motivera:

6.

Upplever du att länsstyrelsernas avvägningar generellt "får slagsida" åt något håll? (t ex natur, kultur, energi, äganderätt mm)

7.

Anser du att kunskapsunderlaget är generellt tillräckligt när det kommer till att bedöma vandringshinderns påverkan? (t ex underlag inom biologi, kultur, juridik, energi etc.)

- Ja Nej

Ok nej, varför?

8.

Anser du att verksamhetsutövare/dammägare behandlas lika över länsgränserna i distriktet? (gällande länsstyrelsens arbete med åtgärdandet av vandringshinder)

- Ja Nej Vet ej

Om nej, på vilket sätt?

9.

Har du funderat på om länsstyrelserna som tillsynsmyndighet skulle kunna arbeta annorlunda med vandringshinder jämfört med idag?

Ja Nej

Om ja, utveckla?

10.

Ser du något eller några alternativ till myndighetsutövning som skulle få fler vandringshinder åtgärdade på frivillig väg?

Ja Nej

Om ja, vilka?

11.

Tror du att enskild och kostnadsfri rådgivning till dammägare skulle få fler dammägare att bli positiva till frivilliga åtgärder/åtaganden? (t ex rådgivning om miljöregler, biologiska förutsättningar, kulturmiljö, dammsäkerhet, åtgärdsförslag etc.)

Ja Nej

Om nej, varför?

12.

Tycker du att det skulle vara bra med mer myndighetssamverkan över länsgränserna?

Ja Nej

Om ja, inom vad, med vilka och vem ska hålla i det?

Om nej, varför?

Arbetsätt, andra myndigheter

13.

Tycker du att vattenmyndigheten borde arbeta på ett annat sätt med frågan? Ska de ha eller kan de ta en annan roll?

Ja Nej Vet ej

Om ja, utveckla

14.

Tycker du att Havs- och vattenmyndigheten borde arbeta på ett annat sätt med frågan? Ska de ha eller kan de ta en annan roll?

Ja Nej Vet ej

Om ja, utveckla

15.

Tycker du att Riksantikvarieämbetet borde arbeta på ett annat sätt med frågan? Ska de ha eller kan de ta en annan roll?

Ja Nej Vet ej

Om ja, utveckla

16.

Tycker du att kommunerna borde arbeta på ett annat sätt med frågan? Ska de ha eller kan de ta en annan roll?

Ja Nej Vet ej

Om ja, utveckla

17.

Hur tycker du förslaget till regelförändringar vad gäller vattenkrafts-el är? Något du tycker borde göras/skulle ha gjorts annorlunda?

Uppfattning om intresseorganisationer, media etc.

18.

Hur tycker du de olika intresseorganisationernas har agerat i frågan om åtgärdande av vandringshinder? Är de trovärdiga? Har de relevanta synpunkter? (t ex Älvräddarna, Naturskyddsföreningen, WWF, Sportfiskarna, Lantbrukarnas riksförbund, Svensk Vattenkraftförening, Sveriges hembygdsförbund etc.) Är de trovärdiga? Har de relevanta synpunkter?

19.

Tycker du att medierna har speglat den offentliga debatten mellan föreningarna/organisationerna på ett objektivt sätt?

Ja Nej Vet ej

Om nej, varför?

Slutligen – vägen framåt

20.

Vad anser du utifrån ditt perspektiv, är det viktigast att göra nu vad det gäller arbetet med åtgärdandet av vandringshinder?

21.

Hypotetisk fråga;

Om du tvingades välja endast ett område inom arbetet med åtgärdandet av vandringshinder (befintligt eller nytt) som skulle få resurstillskott i form av pengar; vilket område skulle du ge pengarna? (t ex tillsyn, restaurering, inventeringar, rådgivning, nåt nytt?).

Bilaga 5, Intervjufrågor, branschen

INTERVJU – VANDRINGSHINDER I VATTENDRAG

Datum intervju: _____

Namn: _____

Organisation/
förening: _____

Titel/roll: _____

Anställd/
engagerad i din
organisation sen: _____

Arbetsuppgifter: _____

Allmänt, vandringshinder

1.

Vad anser du är ditt företags övergripande uppdrag och mål? (varför finns ni till?)

2.

Vad är ditt företags huvudsakliga ståndpunkter i frågan om åtgärdandet av vandringshinder vid de anläggningar du företräder?

3.

Tycker du att det är viktigt att myndigheterna (t ex länsstyrelsen, Havs- och vattenmyndigheten, Riksantikvarieämbetet) arbetar aktivt med frågan om åtgärdandet av vandringshinder?

Ja Nej

Varför?

Arbetsätt, länsstyrelserna

4.

Vad anser du om länsstyrelsernas sätt att arbeta med frågan om åtgärdandet av vandringshinder? (länsstyrelsen är tillsynsmyndighet över både miljöbalken och kulturmiljölagen)

5.

Hur tycker du att länsstyrelserna hanterar avvägningen mellan olika samhälls- och enskilda intressen i frågan om åtgärdandet av vandringshinder? (t ex naturmiljö, kulturmiljövärden, energiproduktion, äganderätt)

- Mycket bra Bra Varken eller Dåligt Mycket dåligt
 Vet ej

Motivera:

6.

Upplever du att länsstyrelsernas avvägningar generellt ”får slagsida” åt något håll? (t ex natur, kultur, energi, äganderätt mm)

7.

Anser du att kunskapsunderlaget är generellt tillräckligt när det kommer till att bedöma vandringshindrens påverkan? (t ex underlag inom biologi, kultur, juridik, energi etc.)

- Ja Nej

Ok nej, varför?

8.

Anser du att verksamhetsutövare/dammägare behandlas lika över länsgränserna? (gällande länsstyrelsens arbete med åtgärdandet av vandringshinder)

- Ja Nej Vet ej

Om nej, på vilket sätt?

9.

Har du funderat på om länsstyrelserna som tillsynsmyndighet skulle kunna arbeta annorlunda med vandringshinder jämfört med idag?

Ja Nej

Om ja, utveckla?

10.

Ser du något eller några alternativ till myndighetsutövning som skulle få fler vandringshinder åtgärdade på frivillig väg?

Ja Nej

Om ja, vilka?

11.

Tror du att enskild och kostnadsfri rådgivning till kraftverks- och dammägare skulle få fler att bli positiva till frivilliga åtgärder/åtaganden? (t ex rådgivning om miljöregler, biologiska förutsättningar, kulturmiljö, dammsäkerhet, åtgärdsförslag etc.)

Ja Nej

Om nej, varför?

12.

Tycker du att det skulle vara bra med mer myndighetssamverkan över länsgränserna?

Ja Nej

Om ja, inom vad, med vilka och vem ska hålla i det?

Om nej, varför?

Arbetsätt, andra myndigheter

13.

Tycker du att vattenmyndigheten borde arbeta på ett annat sätt med frågan? Ska de ha eller kan de ta en annan roll?

Ja Nej Vet ej

Om ja, utveckla

14.

Tycker du att Havs- och vattenmyndigheten borde arbeta på ett annat sätt med frågan? Ska de ha eller kan de ta en annan roll?

Ja Nej Vet ej

Om ja, utveckla

15.

Tycker du att Riksantikvarieämbetet borde arbeta på ett annat sätt med frågan? Ska de ha eller kan de ta en annan roll?

Ja Nej Vet ej

Om ja, utveckla

16.

Tycker du att kommunerna borde arbeta på ett annat sätt med frågan? Ska de ha eller kan de ta en annan roll?

Ja Nej Vet ej

Om ja, utveckla

17.

Hur tycker du förslaget till regelförändringar vad gäller vattenkrafts-el är? Något du tycker borde göras/skulle ha gjorts annorlunda? (i stora drag)

Uppfattning om intresseorganisationer, media etc.

18.

Hur tycker du de olika intresseorganisationernas har agerat i frågan om åtgärdande av vandringshinder? Är de trovärdiga? Har de relevanta synpunkter? (t ex Älvräddarna, Naturskyddsföreningen, WWF, Sportfiskarna, Lantbrukarnas riksförbund, Svensk Vattenkraftförening, Sveriges hembygdsförbund etc.) Är de trovärdiga? Har de relevanta synpunkter?

19.

Tycker du att medierna har speglat den offentliga debatten mellan föreningarna/organisationerna på ett objektivet sätt?

Ja Nej Vet ej

Om nej, varför?

Slutligen – vägen framåt

20.

Vad anser du utifrån ditt perspektiv, är det viktigast att göra nu vad det gäller arbetet med åtgärdandet av vandringshinder?

21.

Hypotetisk fråga;

Om du tvingades välja endast ett område inom arbetet med åtgärdandet av vandringshinder (befintligt eller nytt) som skulle få resurstillskott i form av pengar; vilket område skulle du ge pengarna? (t ex tillsyn, åtgärder, restaurering, inventeringar, rådgivning, nåt nytt?).

Länsstyrelsen
Västmanlands län

Ingår i Länsstyrelsens rapportserie
ISSN 0284 - 8813

Har du frågor eller önskar fler exemplar, kontakta
Länsstyrelsen i Västmanlands län, 721 86 Västerås

Tfn 010-224 90 00 | Fax 010-224 91 10 | E-post: vastmanland@lansstyrelsen.se
www.lansstyrelsen.se/vastmanland